

knowledge economy]. In *Ekonomika i finansy [Economics and Finance]* Vol. 138/2013. pp. 77-84. Sevastopol: Sevastopol National Technical University. [in Russian].

13. Pushkar, M. S. (2008). *Koncepciya kontrolinga [The concept of controlling]*. In *Perspektyvy rozvytku kontrolingu yak nauky: teoriya i praktyka [Prospects for controlling how science: theory and practice]* pp. 7-23. Ternopil: Ternopil National Economic University. [in Ukrainian].

14. Russell, G. W. (2013). *The changing role of the financial controller*. Retrieved from. <http://www.gaaaccounting.com/the-changing-role-of-the-financial-controller/>

15. Stefanenko, M. M., Nabyeva, L. U. (2007). *Vykorystannya kontrolingu v systemi upravlinnya*

pidpryemstvom [The use of controlling in enterprise management system]. *Ekonomika i upravlinnya - Economics and Management*, 2, 24-26. [in Ukrainian].

16. Nesterak J. (2001). *Funkcje controllingu w procesie zarzadzania firmą. W: Funkcjonowanie i rozwój organizacji w zmiennym otoczeniu. Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej, Legnica*. Retrieved from. <http://webmatic.pl/control/24.pdf> [in Polish].

УДК 338.121:711.455

О. О. Галаченко
здобувач

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ КУРОРТНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ

У статті проаналізовано стан та тенденції розвитку курортного комплексу України. Систематизовано основні засади політики просування курортних послуг. Виокремлено чинники формування конкурентоспроможності підприємств курортної справи. Зазначено основні критерії вибору посередників при формуванні механізму реалізації курортних послуг. Виділено напрями аналізу стану регіонального ринку санаторно-курортної індустрії.

Ключові слова: санаторно-курортний комплекс, інтенсивність розподілу, посередники, механізм, система реалізації.

Halachenko O. PRINCIPLES OF FORMATION MECHANISM IMPLEMENTATION HEALTH SERVICES IN A COMPETITIVE ENVIRONMENT

The article analyzes the state of and trends in resort Ukraine. Systematized basic principles of policy promotion resort. Thesis there is determined factors shaping the competitiveness of enterprises resort business. Outlines the criteria for selecting intermediaries in the formation mechanism for implementing the resort. Highlight areas of the regional market analysis of the health resort industry.

Keywords: resort complex, the intensity distribution intermediaries, mechanism, system implementation.

Тенденції сучасного розвитку ринку курортних послуг характеризуються великими змінами якісного і кількісного вмісту, пов'язаними із впровадженням та використанням виробниками нових інноваційних технологій, розвитком конкурентних відносин на внутрішньому ринку, посиленням конкуренції з боку зарубіжних курортів тощо. У цих умовах численні курортні комплекси, що були сформовані за період регулярних дотацій з боку держави, виявилися нездатними швидко адаптуватися до нових економічних умов і, як наслідок, стали нерентабельними в умовах жорсткої конкуренції.

У сучасних ринкових умовах для курортних комплексів життєво важливою стала проблема розширення їхньої діяльності, вихід на новий рівень обслуговування та інші практичні аспекти, що визначають завдання їх майбутнього розвитку. На нашу думку, що ці завдання повинні вирішуватися на

основі розробки і реалізації механізму реалізації курортних послуг в умовах конкуренції.

Проблеми формування ефективних систем реалізації курортних послуг для підприємств даної сфери у методичному і практичному аспектах недостатньо вивчені і розроблені. Останніми роками були опубліковані роботи таких вітчизняних та закордонних вчених і практиків, присвячені питанням формування процесу реалізації послуг і фінансового оздоровлення, а також проблемам ринкової адаптації об'єктів санаторного комплексу, а саме А. А. Алпатова, О. В. Ареф'єва, А. С. Афоніна, А. В. Вовчак, Л. І. Воротіна, Ш. С. Закирова, С. О. Зуденкова, С. В. Ільдеменова, О. О. Колесника, О. П. Луцій, Л. Б. Сульповара, А. В. Поліщук, І. О. Федорова, Г. С. Харісона, М. А. Хвесик, А. Д. Чуковського.

Разом із тим дискусійними залишаються питання, що до теоретико-методичних аспектів розробки і застосування системи реалізації курортних послуг, що дозволить на основі ефективного поєднання принципів та інструментів, наявних в арсеналі сучасного менеджменту, створити інноваційний механізм реалізації, який враховує специфіку рекреаційної діяльності, що забезпечує комплексне вирішення стратегічних та оперативних управлінських завдань.

Тому метою статті є розробка рекомендацій щодо засад формування механізму реалізації курортних послуг в умовах конкуренції, що повинно привести до підвищення якості надання послуг та економічної ефективності функціонування підприємств.

Санаторно-курортний комплекс - це сукупність закладів для оздоровлення та відпочинку за допомогою природних факторів, а також заходів лікувального та лікувально-профілактичного характеру [4]. Територіальна організація санаторно-курортного комплексу наведена поєднанням рекреаційних ресурсів, рекреантів, закладів їх розміщення, місць розселення персоналу обслуговування, підприємств інфраструктури та інших закладів, які забезпечують умови для відпочинку і оздоровлення населення. Сукупність закладів санаторно-курортного комплексу складають: санаторії, пансіонати з лікуванням, санаторії-профілакторії, будинки і пансіонати відпочинку, інші оздоровчі заклади [2]. Всі типи санаторно курортних підприємств за функціональною ознакою поділяться на санаторно – курортні та оздоровчі.

До санаторно - курортних підприємств слід віднести: санаторії, пансіонати з лікуванням, санаторії-профілакторії, тобто підприємства, які надають послуги лікування та повинні розміщуватись на території курорту чи лікувально – оздоровчої місцевості.

До оздоровчих належать підприємства, що мають умови для відпочинку та оздоровлення, та розташовані, як правило в межах курортів, рекреаційних та приміських зонах.

Частка різних типів підприємств санаторно – курортного комплексу України у 2014 році при порівнянні з 1990 роком суттєво змінилась (рис.1). Гостро простежується негативна тенденція до зменшення кількості лікувально-оздоровчих підприємств. Аналіз даних показує зменшення в 2014 році при порівнянні до 1990 року кількості у структурі загальної кількості підприємств санаторно-курортного комплексу України санаторіїв та профілакторіїв на 8,7%, проте у кількісному еквіваленті у 2014 році при порівнянні до 1990 року кількість підприємств даного типу зменшилась на 393 одиниці.

Особливість курортної справи полягає у тому, що вона поєднує в собі кілька функцій:

- профілактичне оздоровлення населення;
- реабілітацію хворих;
- анімаційно - дозвільну діяльність.

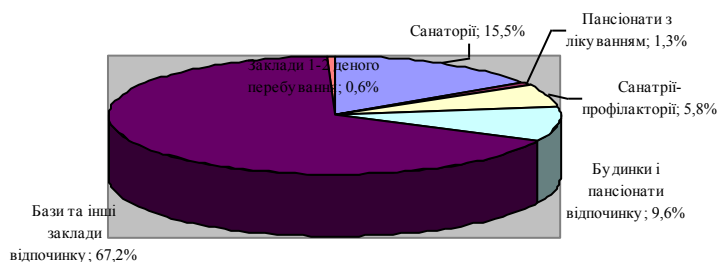

Рис.1. Частка різних типів підприємств санаторно-курортного комплексу України у загальній кількості, 2014 рік [3,с.455]

Реалізація зазначених функцій знаходить своє відображення на процесах розвитку курортної справи. Одним із показників вимірювання конкурентоспроможності країн відповідно до методики Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, WEF) є складові, пов'язані із сервісом. Індикатори оцінки рівня сервісу в країні можна виділити у багатьох факторах індексу конкурентоспроможності. Як, наприклад, індикатори, що характеризують ступінь розвитку маркетингу, рівень сервісу, наданого компаніями споживачам, рівень сервісу на фінансових ринках, ступінь розвитку послуг з оформлення офіційних державних документів, рівень сервісу в галузі транспорту та ін. [5].

Водночас курортні підприємства являють собою просторово-організаційну та соціально-економічну систему, головною метою якої є задоволення відпочиваючих у потребах у лікуванні, реабілітації та оздоровленні шляхом виробництва та надання комплексної санаторно-курортної та оздоровчої послуги. Санаторно-курортні та оздоровчі підприємства як соціально-економічна система та складна адаптована система складаються з таких підсистем: соціально-економічної, природно-ресурсної, сервісної, інституціональної та екологічної, у рамках яких і пропонується формувати засади механізму реалізації послуг [1].

До комплексу засад формування механізму реалізації курортних послуг доречно віднести:

- наявність великої кількості взаємопов'язаних та взаємодіючих підсистем та підпроцесів;
- складність функціонування;
- можливість розділення на підсистеми, цілі функціонування яких підкорятимуться функціонуванню усієї функціонування курортного підприємства;
- ієрархічність;
- наявність розгалуженої інформаційної бази;
- стохастичність процесів функціонування та імовірнісний характер параметрів механізму реалізації послуг підприємства.

Виходячи з цілей і завдань механізму реалізації курортних послуг доречно визначити необхідність залучення посередників. В той же час при побудові механізму реалізації послуг виникає проблема не тільки

якісної оцінки посередників, але і визначення їх кількості. Відомі три основні підходи до її рішення:

- інтенсивний розподіл;
- ексклюзивний розподіл;
- селективний розподіл [4].

Інтенсивний розподіл припускає надання права від виробника курортних послуг займатися їх реалізацією будь-якому посереднику, що має бажання і можливості.

Ексклюзивний розподіл здійснюється на підставі агентської угоди, що надає посереднику певні привілеї у вигляді:

- надання виняткових прав на реалізацію курортних послуг на певній території;
- нижчої ціни курортної послуги;
- підвищеної комісійної винагороди;
- надання гарантованої квоти на курортну послугу.

Даний підхід характеризується сегментованим обхватом цільового ринку, зниженням витрат і витрат на підтримку його функціонування, високим ступенем керованості і можливостями контролю.

Селективний розподіл дозволяє добиватися необхідного обсягу ринку при збереженні контролю за каналом збуту і при достатньо низьких витратах, є найбільш поширеним.

Здійснюючи вибір посередників необхідно врахувати наступні критерії: професіоналізм і наявність досвіду роботи, територія, що охоплюється посередником, обсяг цільового ринку, організаційно-правовий статус посередника, використовувані технології і методи продажів, простота і надійність системи взаєморозрахунків, ділова репутація.

Обґрунтування рішення щодо впровадження механізму управління процесу реалізації курортних послуг потребує аналізу стану регіонального ринку санаторно-курортної індустрії, який має бути спрямований у двох напрямках:

1) туристсько-рекреаційне районування території, що характеризує поширення ресурсного потенціалу та ступінь його використання підприємцями, у тому числі: районування за рівнем споживання; районування за рівнем спеціалізації підприємств індустрії туризму.

2) інвентаризація наявних ресурсів санаторно-курортного туризму (матеріально-технічних, трудових, інформаційних, фінансових) та їх оцінка [1].

Таким чином, на сьогодні коли Україна, яка прагне до європейської інтеграції, проблему конкурентоспроможності курортної сфери на світовому прив'язує до певних інституцій, виникає об'єктивна необхідність розробки ефективного механізму реалізації курортних послуг, що в свою чергу це передбачає розробку методичних підходів щодо формування інтенсивності розподілу та запобігання ризикам в процесі їх використання. Ключовими чинниками повинні виступити кількісні та якісні характеристики посередників, що забезпечать синергетичний підхід до співпраці.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку санаторно-курортної справи України. Режим доступу. [www // zakon4.rada.gov.ua](http://zakon4.rada.gov.ua).
2. Семенов В.Ф. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності / В.Ф.Семенов, М.Д.Балджи, В.М.Мозгальова. за ред. В.Ф. Семенова: моногр. – Одеса: Вид-во «Optimum», 2008. – 201с., іл.
3. Статистичний збірник. Україна у цифрах за 2013 рік – К.: Держаний комітет статистики, 2014.- 675с.
4. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу : монографія / Т. І. Ткаченко, С. В. Мельниченко, М. Г. Бойко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. — К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. - 596 с.
5. Djukov I. I. Rol' sfery servisa v konkurentosposobnosti strany / I. I. Djukov // Marketing uslug 02 (26). — 2011. — S. 100—109

References

1. Kontseptsiya rozvytku sanatorno-kurortnoyi spravy Ukrainy [The concept of development of sanatorium affairs of Ukraine]. Retrieved from www // zakon4.rada.gov.ua.
2. Semenov V. F., Baldzhy M.D., Mozhal'ova V.M. & Semenova V. F. (Ed) (2008). Rehional'nyy vymir rekreatsinyo-turystychnoyi diyal'nosti [Regional Dimension of recreational and tourism activities]. Odesa: Vyd-vo «Optimum», 201
3. Statystychnyy zbirnyk. (2014). Ukrayina u tsyfrakh za 2013 rik [Ukraine in numbers from 2013]. Derzhanyy komitet statystyky, 675
4. Tkachenko T. I., Mel'nychenko S. V., Boyko M. H. ta in. & Mazaraki A. A. (Ed) (2010). Stratehichnyy rozvytok turystychnoho biznesu [Strategic development of tourist business: monograph]. Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 596
5. Djukov I. I. (2011). Rol' sfery servisa v konkurentosposobnosti strany. Marketing uslug, 02 (26), 100—109